

De alsnogjurist

Het gros van de juristen is meteen na de middelbare school rechten gaan studeren. Maar je hebt er ook die eerst een heel ander beroep hebben uitgeoefend. Die machinist zijn geweest, politieagent of violiste, en pas op latere leeftijd rechten zijn gaan studeren, vaak als avondstudent. Waarom gooiden zij het roer om, en wat zijn zij eenmaal afgestudeerd gaan doen? *Mr.* portretteert vijf 'alsnogjuristen'.

door **Henriette van Wermeskerken** illustratie **Josje van Koppen**

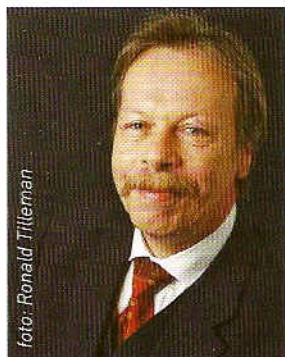

foto: Ronald Tilleman

BOB VAN DEN BERG
was: machinist
is: manager juridische zaken

Vroeger spraken zijn collega's hem aan met 'meester'. Nu wordt hij nooit meer zo genoemd, hoewel hij inmiddels jurist is. Bob van den Berg (55) begon zijn carrière als machinist bij de NS. Nu is hij manager juridische

zaken bij ProRail, gespecialiseerd in aanbestedingsrecht. Volgend jaar hoopt hij te promoveren.

Bob van den Berg groeide op in Amsterdam, waar eind jaren zestig van alles te doen was. "School was niet mijn favoriete plek", zegt hij. "Op mijn zestiende ben ik zonder eindexamen van de mavo gegaan. Via uitzendbureaus deed ik ongeschoold werk met als doel: voldoende geld verdienen voor het weekend."

Pas toen Van den Berg zijn echtgenote ontmoette zocht hij wat meer vastigheid. Na zijn diensttijd werd hij leerling-machinist bij de NS, in 1975. Hij was toen 21. "De opleiding tot volwaardig machinist duurde in totaal negen jaar. Ik vond het leuk werk, maar ik wist dat ik niet de rest van mijn leven machinist wilde blijven. Daarom ben ik mijn vwo-diploma gaan halen. Dan kon ik alle kanten op. In totaal ben ik tien jaar machinist geweest. In 1985 ging ik in een administratieve functie werken bij de afdeling infrastructurale projecten van de NS, een voorloper van ProRail. Vroeger deed de NS zowel het vervoer als het beheer van het spoor, inmiddels is dat gescheiden. Ik wist toen dat mijn ambitie in het bedrijfsleven lag en ik wilde bedrijfskunde gaan studeren. Helaas was het niet mogelijk die studie naast mijn baan te doen. De Open Universiteit bood in die tijd alleen nog een propedeuse."

Geen televisiekijker

Rechten was voor Van den Berg een goede tweede keus. "Het juridische vond ik interessant, en de opleiding is breed en omvatte bedrijfsrecht. In 1991 studeerde ik in Leiden af in die richting. De studie ging me makkelijk af. Ik was natuurlijk minder afgeleid dan de meeste studenten, want ik was genoeg uit geweest in mijn jonge jaren. En ik ben geen televisiekijker. Wel had ik uiteraard mijn baan en mijn gezin."

In het jaar van Van den Bergs afstuderen werd de richtlijn van de Europese Commissie aangenomen die de overheid en nutsbedrijven, of speciale sectorbedrijven zoals zij inmiddels heten, verplichtte tot openbare aanbesteding. "Zo'n oproep

tot mededinging had als doel Europese concurrentie op te wekken waardoor de overheidsuitgaven zouden teruglopen. Dat is ook wel gelukt. Een ander doel was door de verbeterde Europese concurrentie een tegenmarkt te creëren tegenover de VS en het verre Oosten. Het was een nieuw onderwerp, ik vond het boeiend en ik ben erin gedoken."

Nu is Van den Berg manager juridische zaken bij ProRail. "Ik doe alles wat te maken heeft met de opdrachtgever-opdrachtnemer-verhouding, en aanbestedingen zijn daar erg belangrijk in. Vroeger was ik de enige jurist, nu leid ik een club van elf juristen."

Dynamisch

De werkkamer van Van den Berg ligt aan het spoor, vlakbij Utrecht Centraal. Treinen vormen zijn uitzicht. "Ik had niet beter kunnen treffen", vindt hij. "Het spoor is een dynamisch bedrijf, je opereert in het spanningsveld tussen politiek, ministerie, markt en vervoerders. Door mijn achtergrond ken ik het bedrijf van haver tot gort en ik kan op alle niveaus communiceren. Zo'n beetje alle contracten die hier worden gesloten gaan op de een of andere manier door mijn handen. Binnen deze wereld zijn we een van de grootste opdrachtgevers en daardoor kunnen we nieuwe ontwikkelingen initiëren. Het is leuk om daarin het voortouw te hebben. Ik heb de afgelopen achttien jaar, sinds ik jurist ben, nog geen twee dezelfde werkdagen meegemaakt. Het blijft een uitdaging."

SINDS IK JURIST BEN HEB IK NOG GEEN

TWEE DEZELFDE WERKDAGEN

MEEGEMAAKT

Bob van den Berg is zo gegrepen door zijn vak dat hij volgend jaar hoopt te promoveren op de kostenefficiëntie van overheidsgefinancierde infrastructures. "De manier waarop overheidsgeld voor infrastructures wordt besteed is namelijk niet efficiënt, daar ben ik over aan het schrijven."

SONJA HOEKSTRA - VAN VLIET

was: docent Nederlands en vrijwilliger in een psychiatrisch ziekenhuis
is: vice-president rechtbank Den Haag

Als vrijwilliger in een psychiatrisch ziekenhuis maakte Sonja Hoekstra - van Vliet (53) een patiëntenkrant. Later ging ze als voorzitter van de patiëntenraad de belangen van de patiënten behartigen. Dat ging haar goed af en ze vond het leuk. Hoekstra ging rechten studeren om advocaat te worden. "Dat lukt je nooit", hoorde ze om zich heen. Maar het ging prima. Via de advocatuur kwam Hoekstra bij de rechterlijke macht terecht.

Samen met een collega introduceerde Sonja Hoekstra een paar jaar geleden een nieuwe werkwijze voor complexe letselschadezaken: de meervoudige comparitie. De meervoudige kamer trekt een dag uit voor de comparitie en neemt de hele zaak door, tot en met de schade, zodat partijen weten waar ze aan toe zijn. De rechtbank beslist telkens waar partijen er zelf niet uitkomen. Zo ontstaat duidelijkheid op ieder punt, laag voor laag. Zestig procent van de zaken die zo worden behandeld eindigt in een schikking, en de zaak is binnen één of anderhalf jaar afgerond. Vroeger duurden dit

**"IK HEB HET GEVOEL DAT IK HELE-
MAAL OP MIJN PLEK ZIT. IN WAT IK NU
DOE KOMT ALLES SAMEN"**

soort zaken jaren, met vaak meerdere tussenvonnissen. Hoekstra zit inmiddels in de familiekamer, maar blijft een dag per week letselschadezaken doen. Verder is zij opleidingscoördinator. Hoekstra: "Ik heb het gevoel dat ik helemaal op mijn plek zit. In wat ik nu doe komt alles samen, ik kan zoveel kwijt van wat ik leuk of belangrijk vind. Het

geeft veel voldoening om mensen verder te helpen in hun conflict. In mijn functie als opleider komt het onderwijs weer terug en mijn taalvaardigheid gebruik ik voor het schrijven van vonnissen en andere stukken."

Patiëntenraad

Het pad dat Sonja Hoekstra bewandelde om te komen waar ze nu is ging niet over rozen. Ze studeerde Nederlands, trouwde en kreeg jong kinderen. Het onderwijs lag voor de hand. "Een grandioze vergissing. Ik werkte op een mavo, moest vooral voor cipier spelen en nog iets aan grammatica en spelling doen. Aan boeken kwamen we niet toe en orde houden was een probleem." Hoekstra wilde communicatieadviseur worden maar het lukte niet om daarin een baan te vinden. Ze werd tweede voor een vacature in een psychiatrisch ziekenhuis, maar kon daar wel als vrijwilliger aan de slag. "Ik maakte daar de patiëntenkrant, voor en door de patiënten. Ieder had zijn eigen vaardigheden. Sommigen knipten plaatjes uit en een ex-pater deed het computerwerk. Het was een leuke tijd en ik leerde veel over psychiatrie. Later werd ik gevraagd voorzitter van de patiëntenraad te worden. Ik kreeg te maken met juridische vragen rond patiëntenrecht en vond dat interessant. Zo rees het plan om betaald werk in de juridische belangenbehartiging te zoeken, en daarom ging ik rechten studeren." De studie liep goed, binnen drieënehalf jaar was Hoekstra afgestudeerd. Zij wilde advocaat worden.

Advocatenkantoor

Inmiddels was het vinden van een baan bittere noodzaak geworden, want Hoekstra's echtgenoot werd tijdens haar studie ziek en overleed korte tijd later. "Ik was boven de veertig, had mijn jongste kind nog thuis en ik wilde fulltime werken. Op de beurs 'Jurist en Werk' werd ik weggehoond, en ook mijn eigen omgeving zag er weinig heil in", vertelt ▶

Minder avondstudenten

"Avondstudenten zijn vaak interessante studenten, juist door hun grotere ervaring. Bovendien is het maatschappelijk nuttig om avondonderwijs aan te bieden", zegt prof. mr. Carel Stolker, decaan van de Juridische faculteit van de Universiteit Leiden. "Alleen: het ministerie betaalt nog maar voor één studie per persoon, dus als een student al een hbo- of wo-opleiding heeft gevolgd wordt de tweede studie niet meer gefinancierd door het ministerie. Dat is een politieke beslissing. In 2005 had 90 procent van onze avondstudenten al eerder een diploma gehaald, zodat er voor deze groep geen departementale bekostiging was. De student betaalt wel collegegeld, maar dat dekt maar een klein deel van de totale kosten. Daarom zijn de rechtenfaculteiten terughoudender geworden met het aanbieden van avondonderwijs. Hier in Leiden, in ons Kamerlingh Onnes Gebouw, bieden we nog wel een volledige avondopleiding. Maar we zijn gestopt met de bacheloropleiding in Den Haag, terwijl de masteropleidingen in Den Haag voor een deel zijn afgebouwd. Ik vind het jammer omdat deeltijdstudenten vaak heel inspirerende studenten zijn, en ik voel ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid, maar op deze manier wordt de financiële last voor de faculteit en de universiteit te groot."

Hoekstra. “Maar het kon wél, ik had zelfs meerdere aanbiedingen. Ik ben bij een groot advocatenkantoor gaan werken. Zeker in het begin was dat natuurlijk moeilijk. Het was zwaar maar leuk werk, en het was mij op het lijf geschreven. Toch wilde ik na ruim zes jaar liever rechter worden, boven de partijen staan en kijken hoe je ze tot elkaar kunt brengen of een beslissing kunt nemen over het geschil. Weer hoorde ik om me heen dat ik dat wel kon vergeten, en weer is het gelukt.”

Voor Hoekstra is de cirkel nu rond. “Ik ben heel gelukkig in wat ik doe. Ik kom nog wel eens in dat psychiatrische ziekenhuis waar ik vroeger werkte, nu voor BOPZ-zaken.”

GERARD BOUMAN
was: politieagent
is: hoofd Algemene
Inlichtingen- en Veiligheids-
dienst (AIVD)

In 1970 begon Gerard Bouman (56) als zeventienjarige bij de politie. Zijn mooiste tijd beleefde hij als surveillant op straat. Na acht jaar was het tijd voor meer. Bou-

man studeerde rechten en maakte een snelle carrière als (hoofd)officier van justitie en korpschef. Nu is hij hoofd van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD).

“Wat denkkracht en dynamiek betreft kan geen enkele organisatie met de AIVD wedijveren”, zegt Gerard Bouman. “We hebben een fenomenale deskundigheid in huis. Het is wel de meest belastende baan die ik ooit heb gehad. Het vraagt veel door de gevoeligheid van zaken, de politieke druk, de aandacht van de media en de gedegen controlesystemen, overigens volkomen terecht, want bij het hebben van veel bevoegdheden hoort een forse controle.”

Bouman werkte vanaf 1970 als agent in het centrum van Rotterdam. “Een prachtige tijd, waarin ik veel heb meegeemaakt. Het is ook de tijd dat je volwassen wordt, zo tussen je 18e en 25e. Op de politieschool moesten we wetsartikelen uit ons hoofd leren. Ik kan nu nóg sommige artikelen citeren.”

Via zijn werk kwam Bouman in aanraking met juridische vraagstukken, bijvoorbeeld in zaken van huiselijk geweld. Bouman: “Ik wilde dan weten hoe iets familierechtelijk in elkaar zat. Verder kwam ik in die tijd regelmatig op de rechtbank om te getuigen en de sfeer daar vond ik wel mooi. Zo kwam ik op het idee om rechten te gaan studeren. Dus ik deed havo en begon aan een colloquium documentum, maar toen kreeg ik de kans om verkeersschout te worden en dat heb ik gedaan.”

De opleiding tot verkeersschout hield in dat hij één dag per week stage moest lopen in Den Haag. “Mijn stagebegeleider, een officier van justitie eerste klasse, zag mij niet staan en bood me geen werk. Wel werd ik voorgesteld aan de hoofdofficier van justitie. Nadat ik deze de hand had geschud liepen mijn stagebegeleider en ik achteruit de kamer van de hoofdofficier uit. Zo waren de tijden toen. Ik heb mijn stage doorgebracht in de bibliotheek.”

Colleges

In 1981 werd Bouman verkeersschout in Dordrecht; het jaar daarop ging hij rechten studeren aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Hij ging nauwelijks naar colleges en werkgroepen. “Daar had ik allemaal geen tijd voor, want ik had mijn baan en mijn gezin met twee kinderen. En interessant vond ik de colleges ook niet. Het was de tijd van Hulsman, die afschaffing van het strafrecht voorstond. Na een paar bijeenkomsten zag ik dat het veel sneller ging als ik gewoon die boeken leerde, en zo studeerde ik binnen drie jaar af. Hoe ik snel moest leren wist ik nog van de politieschool.”

“HOE IK SNEL MOEST LEREN WIST IK NOG VAN DE POLITIESCHOOL”

Na zijn afstuderen werd Bouman plaatsvervangend officier van justitie in Dordrecht. Uiteindelijk werkte hij 25 jaar bij het OM, eindigend als hoofdofficier van justitie in Den Haag. Bouman: “In die tijd heb ik het OM zien veranderen van een archaïsch instituut naar een goed en efficiënt vervolgingsapparaat. Ik heb er veel geleerd en het was een fantastische tijd. Maar ik houd van verandering. Dus toen ik in 2003 werd gevraagd om PG te worden of korpschef van de Politie Haaglanden koos ik voor het laatste.”

Straat

Als korpschef ging Bouman minstens eens per maand met de surveillance mee de straat op. Ook deed hij volledig mee aan de Integrale Beroepsvaardigheden Training (IBT), waardoor hij – als een van de weinige korpschefs – een wapen kon ▶

dragen. “Ik vind dat je moet blijven weten en begrijpen wat er op straat gebeurt”, zegt Bouman. “Door mijn eigen ervaring had ik daar goed zicht op, en ook op wat het met mensen doet. In 2006 waren er binnen Haaglanden 364 dienders die letsel opliepen in de uitoefening van hun beroep. Daarvan moesten 124 langer dan drie weken verzuimen. Dat zegt wel wat. Je kunt in gevaarlijke situaties verzeild raken maar het hoort niet bij je vak als diender dat je een klap in je gezicht krijgt. Ik vind het verkeerd dat sommige rechters dat zeggen.”

Terugkijkend op zijn loopbaan en studie zegt Bouman: “Ik zou het weer precies zo doen. De rechtenstudie is de basis, daar begin je mee. Specialisatie en ervaring komen later wel. Er zijn nu veel meer studies op het gebied van veiligheid en recht, maar ik zou ook in deze tijd kiezen voor de universitaire studie rechten.”

JOLIJT KALKMAN

was: violist
is: bijna jurist

Jolijt Kalkman (50) was vijftien jaar lang violist in het Rotterdams Philharmonisch Orkest. In september 2005 kreeg ze tijdens een festival pijn in haar vingers. Artrose, luidde de diagnose, en daarmee kwam een einde aan een

vijftientwintigjarige carrière in de muziek. Binnen een half jaar schreef Kalkman zich in Leiden als rechtenstudent in.

“Als kind ben ik begonnen met vioolspelen”, vertelt Jolijt Kalkman, “en na mijn eindexamen gymnasium wilde ik verder in de muziek. Aangenomen op het conservatorium in Amsterdam ben ik al snel met een beurs naar New York gegaan, om aan de Juilliard School te studeren bij Dorothy Delay, een van de grootste vioolpedagogen van die tijd. Jaap van Zweden studeerde toen ook bij haar. Na mijn afstuderen heb ik nog zes jaar in New York gewoond. Ik speelde in orkesten, als solist, in een pianotrio en in een strijkkwartet.”

In 1988 leerde Kalkman tijdens een toernee in Seoul bij de Olympische Spelen haar toekomstige Amerikaanse echtgenoot kennen. Na haar huwelijk verhuisde ze terug naar Nederland. Al snel werd Kalkman aangenomen bij het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Een drukke tijd met veel succes en veel voldoening. Behalve in het Rotterdams Philharmonisch speelde ze ook in kleinere ensembles, ze trad op als soliste, speelde kamermuziek en maakte prachtige tournees mee met het orkest.

Festival

“In september 2005 speelde ik in het Gergiev-festival, genoemd naar de toenmalige chef-dirigent Valery Gergiev. Een zwaar festival met veel Mahler en Strauss, dus veel noten. Op een avond kreeg ik last van mijn vingers. De rest van de week die het festival duurde heb ik letterlijk met pijn en moeite afgemaakt. De diagnose was artrose: een aandoening waarbij het gewrichtskraakbeen langzaam verdwijnt. Bij mij was het al in een ver stadium en er was niets aan te doen.” Dit betekende voor Jolijt Kalkman, inmiddels alleenstaande moeder van twee kinderen (nu 14 en 16 jaar), het einde van haar muzikale carrière. “Dat was moeilijk, ja”, kijkt ze terug. “Ik heb nog even geprobeerd om af en toe te spelen, maar dat ging niet. Vioolspelen op topniveau lukte niet meer; ik was doodongelukkig op het podium. Het roer moest radicaal om. Maar als musicus is je wereldje erg klein. Om me te oriënteren en om erachter te komen wat geschikt voor mij was ben ik toen met veel mensen gaan praten.”

Een nieuwe passie

Dat het een universitaire studie moest worden stond voor Kalkman direct vast. “Ik zocht naar een studie waar ik een zekere verrijking in kon vinden, iets met diepgang. En het moest, ook niet onbelangrijk, een studie zijn met voldoende toekomstmogelijkheden.” Rechten voldeed aan die eisen, en in mei 2006 schreef ze zich in om na de zomer te beginnen. Nu, tweeënehalf jaar later, heeft ze haar bachelorsdiploma. “De studie bevalt me meer dan uitstekend. Tot mijn grote geluk vind ik mezelf terug in deze studie. Het juridisch denken – of de weg daar naar toe – is mijn nieuwe passie geworden. Ik vind het ook erg leuk om dit gevoel van ‘echt een nieuwe start maken’ te delen met de uiteraard veel jongere studenten in de dagopleiding.”

“HET JURIDISCH DENKEN – OF DE WEG DAAR NAAR TOE – IS MIJN NIEUWE PASSIE GEWORDEN”

Naast haar studie heeft Jolijt Kalkman tot voor kort een dag per week gewerkt bij de Stichting Den Haag Sculptuur en zij doet wat bestuurswerk. Toch is de muziek niet vergeten. “Met de facultaire Kunstcommissie heb ik eind vorig jaar een muziekconcorso georganiseerd, dat was een groot succes.” Kalkman is inmiddels begonnen aan haar mastersopleiding, in de richtingen civiel recht en encyclopedie & filoso-

fie van het recht, en hoopt volgend jaar af te studeren. En dan? “Ik ben me volop aan het oriënteren. Wie weet de advocatuur. Ik houd wel van een beroep waar creativiteit en uitdaging in zit.”

ALDA PETERS

was: doktersassistente

is: inspecteur-jurist bij de Inspectie voor de Gezondheidszorg

Als een van de acht kinderen in een vaderloos gezin ging Alda Peters direct na school aan het werk. Toen ze begin twintig was trouwde ze en stopte met haar werk als doktersassistente. Later kwam ze via een omweg weer terecht in de medische wereld, nu als jurist.

“Toen ik in de laatste klas van de middelbare school zat verongelukte mijn vader”, vertelt Alda Peters. “Ik voelde me verplicht een steentje bij te dragen toen mijn moeder er alleen voor stond met acht kinderen. Daarom ben ik toen niet verder gaan studeren. Ik werd doktersassistente in een ziekenhuis. Toen ik 22 was trouwde ik, en drie jaar later ben ik gescheiden. Mijn zoon was toen één. Tot hij naar school ging ben ik thuis gebleven. Ik zat in de bijstand.”

Toen haar zoon vier werd ging Peters weer aan de slag. De medische sector trok nog steeds en zij werd notuliste van de medische staf in het ziekenhuis. Na de opleiding daartoe te hebben afgerond werd ze psychologisch medewerkster bij de afdeling Klinische psychologie. “Maar ik wilde verder, ook om later een opleiding voor mijn zoon te kunnen financieren, en was van plan een universitaire studie psychologie te doen in de avonduren. Daar lag toen mijn belangstelling. Helaas bood de Open Universiteit in mijn woonplaats die mogelijkheid niet. Wel werd de studie rechten aangeboden. Niet mijn eerste keuze, maar het sprak me wel aan en ik had ook wel een idee van wat het inhield omdat mijn broer advocaat was.”

Gezondheidsrecht

Na het behalen van haar propedeeuse studeerde Peters in drieënehalf jaar af aan de Universiteit Utrecht in straf- en het privaatrecht, met het predicaat ‘met genoegen’. Ze was toen 41 jaar en begon als advocaat op het kantoor van haar broer. “We voerden een algemene praktijk, dat was toen gebruikelijk en nog steeds wel, op kleine kantoren in Limburg. Ik deed graag zaken op het terrein van het gezondheidsrecht. Daar had ik tijdens mijn studie al keuzevakken in gevolgd en voor mijn werk volgde ik ook verschillende cursussen, zoals de BOPZ-opleiding en de opleiding tot mediator. Ik trad op bij gedwongen opnames, deed tuchtzaken en letselschadezaken, vooral voor patiën-

ten en slachtoffers. Wat ik op den duur in de advocatuur ging missen is de tijd om echt diep op zaken in te gaan. En de omzetsdruk werd voor mij een last; ik ben niet echt een ondernemer, merkte ik.”

Tuchtzaak

De vacature voor inspecteur-jurist bij de Inspectie voor de gezondheidszorg die Alda Peters in 2000 tegenkwam was haar dan ook op het lijf geschreven. “Dit vind ik echt leuk werk. Ik ben de hele dag bezig met gezondheidsrecht en ik vind het prettig om helemaal in een zaak te duiken. De inspectie werkt landelijk, maar mijn standplaats is Den Bosch en mijn werkterrein ligt met hoofdzakelijk Brabant en Limburg. Wij als inspecteur-juristen houden ons bezig met de juridische kant van medische fouten en missers. Deze moeten op grond van de wet bij ons gemeld worden. Je moet dan ook denken aan grensoverschrijdend gedrag van mensen die in de zorg werken, al dan niet BIG-geregistreerd. Ook zijn wij degenen die zonedig een zaak aanhangig maken bij het medisch tuchtcollege, samen met een inhoudelijk inspecteur, vaak een arts of verpleegkundige.”

Zo maakte Peters deel uit van het landelijk team van de Inspectie dat de zaak-Millecam behandelde. Op last van het Centraal Medisch Tuchtcollege werden in 2007 in deze zaak twee artsen die tevens als alternatief arts werkten geschrapt uit het BIG-register en één voor een jaar geschorst.

“ALS IK PSYCHOLOGIE WAS GAAN STUDEREN HAD IK VAST

NIET ZULK INTERESSANT

WERK ALS NU”

“Uiteindelijk ben ik heel goed op mijn plek gekomen. Ik denk dat ik, als ik psychologie was gaan studeren, niet zulk interessant werk zou hebben als ik nu heb. Juist het raakvlak van het medische met het juridische is zo boeiend.” ■

